

Byens fattigste venter på kaos

Kæmpe-boligprojekt vil overbelaste Sydhavnen

Af Michael Arnsberg og Flemming Christiansen

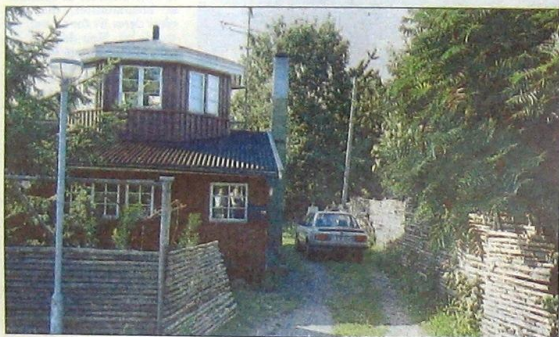
Det ligger der endnu. Som det har gjort, siden de store røde og gule boligblokke til arbejderfamilier skød op i tyverne, trediverne, fyrerne og halvtredserne. Dengang var det en socialdemokratisk højborg med omliggende vildskud af haveforeninger og en helårshaveby 'Mozart' af mere ubestemmelig politisk observans — hældende mod det venstreorienterede. Men hvor engang klassestolthed og fællesskab rådede, er kvarteret nu mere end nogen sinde præget af håbløshed.

Det fattigste kvarter i København: Sydhavnen. Klemte mellem Valby og Vesterbro — men uden de spraglede butikker, foretagssomme græsrodsaktiviteter, hoteller og mange kommunale kulturtilbud, der trods alt også præger de to nabo-kvarterer. Gemt og glemt af de fleste københavnere, som det ligger skjult bag DSBs godsbanetræen og de Klondyke-agtige fabriksområder ved Fiskerhavnen.

Nu er Sydhavnen udsat til at skulle lægge jord til endnu en kæmpe klump sociale boliger — her skal bo lige så mange mennesker som i Maribo. Samtidig får Sydhavnen om få år smadret Øresundsforbindelsens godstog og vejforbindelser med mellem husene. I forvejen bulldrer biltrafikken fra Holbøkmotorvejen gennem det plagede bykvarter.

Sorte huller

Menneskeligt har Sydhavnen alle de problemer, der er repræsenteret i et København, hvor den sociale armod bliver stadig sværere at skjule. I Sydhavnen er det længe siden, nogen har undret sig over fulde og skæve skilister — hvad enten de sniger sig langs husmurene eller højrestet vælter rundt fra bævording til bævording.

Havebyen 'Mozart' var før et fristed for anarkister, men nu flytter velhavere ind, og de blander sig ikke. — Foto: Morten Langkilde

Sydhavnen har aldrig været rigt, men mange taler stadig om dengang, man havde en følelse af at tilhøre en bydel, der havde noget at byde på. Alle kendte hinanden, og hjælpen var altid nær. Hvis pengene ikke rakte til hele måneden, var der mulighed for at låne eller at købe på kreds, fortæller gamle sydhavnere.

Mange af dem, der er tilbage, har svært ved at se det for så respektable kvarter forvandet til Københavns fattigdomsghetto nr. 1. Ordentlige værrishuse er der heller ikke rigtig noget af, beklager mange — væk er diskotek Centralen og værrishuset Las Vegas og tilbage er kun 'sorte huller' for 'kumperne', fortæller sydhavnere.

Overlevelse

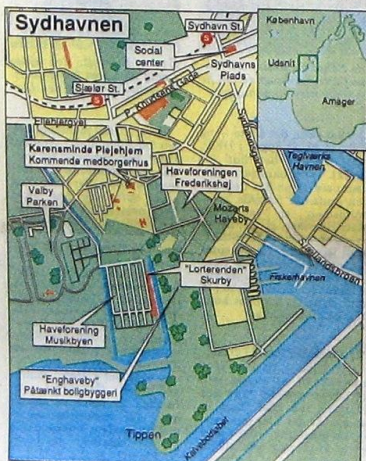
Underernærede spædbørn er ikke en uøret oplevelse for de lokale sundhedsplejersker. Over halvdelen af den voksne befolkning er på overførselsindkomst — blandt, førtidspension, arbejdsløshedsdagpenge eller folkepension. Det er kvarteret, hvor man har byens laveste gennemsnitlige bruttoindkomst: 107.000 kroner om året. Til sammenligning er tallet for Vesterbro 109.000 kr. Hele København: 125.000. Danmarks Statistik har ikke noget sted i landet registreret en kommune, hvor gennemsnitsindkomsten er så lav — så Syd-

havnen er formentlig Danmarks fattigste område. (Alle tal er fra 1988).

Op mod 20.000 indbyggere bor her — tallet svinger efter om man trækker Sydhavnens grænser i forhold til skoledistrikt, socialdistrikt eller man nøjes med kernemrådet, Kongens Enghave.

Her finder man to nedslid-

te skoler, nogle temmelig dystre værrishuse, en café for især psykisk syge og én for hjemløse, et lille forskræmt hus i Scandiagade, som nogen kalder 'medborgerhus', andre bare et sted hvor man låner mødelokaler ud. Og så er der en gruppe aktivister, der prøver at få et sæt, aktivt og udadvendt medborgerhus i gang i en gam-

mel forfalden åndsbevægelse med det milde navn Karen Mindes. Her finder man også et af Sydhavnens få rigtig sprudlende projekter, Børnens Dyremark, hvor ungerne har heste, kaniner, får og andet. Sådan ser det kulturelle billede i grove træk ud i Sydhavnen.

— Det her er ikke et levested. Det er et overlevelsessted, som en af de lokale siger til Politiken Søndag.

Små lejligheder

Oprindelsen som arbejderkvarter har været med til at lægge grundstenen til den nuværende situation. Efterhånden som fagbevægelsen sejrede ad Helvede til, og mange fik råd til at købe hus eller større lejligheder, flyttede flere og flere væk. Sydhavnen er et sted med mange små lejligheder med bad og toilet. Da de blev bygget, var de absolut en forbedring af manges vilkår — i dag er de små lejligheder magnet for hele byens socialt dårligt fungerende. Den seneste tids politipyrdninger på Vesterbro og den kommende vesterstæning samme sted frygter sydhavnere vil give en endnu større import af sociale problemer til Sydhavnen.

71 procent af alle lejligheder er et eller to værelser, hvor tallet for det samlede København er 48 procent. I vores dage er det noget nær ideelt for mange enlige. I over 57 procent af alle boliger i Sydhavnen er der kun en enkelt beboer mod 52 pct. for hele byen. Halvdelen af kvarterets lejligheder er i socialt byggeri.

Da husejerne er i bund, er det yderst billigt for kommunen at udnytte sin anvendelsesret hos det dominerende sociale boligselskab, AKB, fuldt ud. Det har blandt andet resulteret i, at næsten hver femte af alle mellem 18 og 66 år i Sydhavnen er på førtidspension. Det tal er det højeste af samtlige københavnske lokalområder. I hele hovedstadskommunen er det trods alt 'kun' hver tiolte vokane under 67 år, der får førtidspension.

Havehus-frihed

Haveforeningerne med de idylliske og vejløjede kolonihaver er der en håndfuld af. De fleste er fritids-andehuller for københavnere fra andre dele af byen. Men i

71 procent af alle lejligheder i Sydhavnen er ét- eller to værelser. — Foto: Morten Langkilde

havebyen 'Mozart' finder man et særligt Sydhavnens-folketærd. Her bor man billigt til leje året rundt i hjemmefikerede og meget uautoriserede hustyper med den evige risiko hængende over hovedet, at kommunen kan sige én op med tre måneders varsel. Men friheden til et liv uden for det alt for ventildpassede bekommer mange vel. Selv om det gamle fællesskab også her er røget.

— Der flytter flere og flere lærere og pædagoger og andre ind, og de holder sig for sig selv, siger Lars Demoula, arbejdsled jord- og betonarbejder med eget selvbygget hus. Skråt over for er et af de gamle havebyhuse blevet grundigt restaureret og i gruset foran holder en hvid BMW.

Et enormt socialt boligprojekt er planlagt af bygge-matadoren Axel Juhl-Jørgensens konsortium Danbyg på det lokale naturområde 'Tippen' — et gammelt opfyldningsareal ud mod Kalvebodløbet. I dag er de eneste indbyggere på Tippen masser af fugle, en sjældent tudeart, ræve samt nogle få mennesker i det, der på jævnt sydhavnisk kaldes 'Lorteren' — en kristiania-lignende skurby med aksemæssigt 100 mennesker på kanten af Tippetssumpområdet og noget uden for lands lov og ret.

Da Politiken besøgte stedet, blev vi venligt modtaget af beboere, men de ville 'sgutte' medvirke i avisen — 'er du gal, mand, jeg er jo eftersøgt' eller 'jeg vil have lov til at være i fred her og plante min krusperrille' var typiske kommentarer. Uden tvivl har Erik Clausen og Kim Larsen hentet inspiration til sit 'Haveje' i filmen 'Midt om Natten' netop her i 'Lorteren'.

Boligplaner

Ifølge de foreløbige planer skal der på Tippen bygges boliger til 5000 mennesker — det svarer til en provinsby som Maribo og vil give Sydhavnen en befolknings-tilvækst på 33 procent. En meget stor del af sydhavnernes, om mod 8.000, har skrevet under på en projekt mod disse planer. Projektet er dog indtil videre stødt på det problem, at hele Tippen nu er klassificeret som kemikaliefalds-losseplads, fordi der i årtier er dumpet uanede mængder byggeaffald og andet af ukendt herkomst.

Byggeprojektet er nu til høring i forskellige afdelinger på rådhuset og en lokalplan ventes vedtaget i løbet af det kommende år. Men SF'erne, som de regerende socialdemokrater primært samarbejder med, vil ikke umiddelbart være med.

Medlem af byplanudvalget for SF, Birgit E. Petersen, siger, at det i princippet er en god ide med flere boliger til mere velfungerende familier.

— Men Sydhavnen er et nedslidt og trist område og har slet ikke den service og de faciliteter, der skal til for at klare en voldsom foregørelse i befolkningstallet. Derfor må vi i København Kommune se på hele Sydhavnens situation, når kommuneplanen skal revideres sidst på året, fastslår Birgit E. Petersen.

Samtidig skal Øresundsforbindelsens godsanelinje føres igennem kvarteret, og derved afskæres beboerne fra deres naturområde, der trods den forfaldne undergrund og de tilsvarende advarselskiltede om sundhedsfare er et rekreativt område for mange.

— Intet af alt det nye, der kommer, vil blive til nogen som helst glæde for Sydhavnens beboere, fastslår Vagn Smed, formand for kvartets lokalforsamling.

— Det sker ingenting for at ændre på den skæve sociale balance, så jeg har svært ved at se, hvordan vi pludselig skal kunne tage imod en hel masse nye mennesker herude uden videre. Beboerne har ikke overskud til selv at gøre noget ved situationen, siger Vagn Smed.